

Aftenposten

Publisert: 20.12.09 kl. 00:04 - Abonnere på Aftenposten? Ring 05040 eller gå inn på kundeservice.aftenposten.no

Den edle villmann

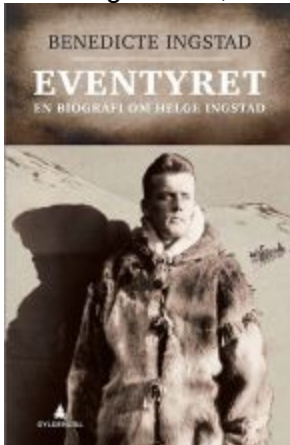

Helge Ingstad var sysselmann på Øst-Grønland fra 1932, en virksomhet som plasserte ham midt i internasjonale stridigheter. Her står han utenfor en fangsthytte.

PEDER ANKER

Publisert: 20.12.09 kl. 00:04

En utrolig historie, fortalt av Helge Ingstads datter.

Helge Ingstad må være det nærmeste vi i Norge har kommet Jean-Jacques Rousseaus ideer om den edle villmann. Ønske om å vende tilbake til naturen er den drivende faktor i denne biografien om hans liv som pelsjeger, polarforsker, og med apachene.

Pelsjeger

Villmarksgross, ulvehyl, neglebitt, hundespann og vakre naturbeskrivelser dominerer Ingstads *Pelsjegerliv*, som han debuterte med i 1931. Den omhandler årene han levde som jeger og samler nord i Canada etter å ha brutt opp fra sitt småborgerlige barndomsliv i Bergen. Boken ble en braksuksess. Unge og gamle kastet seg over beretningen om hvordan det var å vende tilbake til naturen. Ingstad ble med ett både rikskjendis, guttehatt og populær ungkar blant damene, som så i ham en helt adlet i møte med villmarken.

Imperialist

Berømmelsen ga ham nye sosiale muligheter, og han aksepterte raskt jobben som sysselmann for Eirik Raudes land (Øst-Grønland) fra 1932. Her jobbet han med å utforske og dernest annektere store landområder på vegne av Norge. Ingstad kom med dette til å støtte et politisk kontroversielt standpunkt, noe han fortsatte med da han ble forfremmet til sysselmannsfullmektig på Svalbard i 1933. Slike tanker ga han uttrykk for i *Øst for den store bre* fra 1933 og i ulike artikler om polarområdene.

Med støtte fra blant andre Adolf Hoel tok han aktivt del i en nasjonal imperiebygging i landområder som Norge siden tapte i rettssak mot Danmark ved Den internasjonale domstolen i Haag.

Apachene

Etter nederlaget i Haag ble Ingstad avløst som konstituert sysselmann på Svalbard, og han la umiddelbart planer for nye reiser. Valget falt på USA, der han ble invitert til å forelese ved prestisjetunge Explorers Club før han prøvde seg som cowboy i Arizona.

En rastløs Ingstad fikk snart nærkontakt med apachene, som han fulgte i flere år. Beretningen om dem kom i *Apache-indianerne: jakten på den tapte stamme* fra 1939, en bok som løfter frem denne urbefolkningen i bilder og tekst på en måte som kom til å fascinere mange norske og etter hvert utenlandske lesere.

Sympatisk

Benedicte Ingstad sitter på et fantastisk arkivmateriale om sin far og kan derfor tilby en utrolig historie. Som datter har hun valgt å skrive en sympatisk fortelling, og det er betimelig. Det kan ha hindret henne i å stille noen tøffe spørsmål om hans rolle i øst-grønlandspolitikken.

Ingstad var dypt fascinert av apachene, men biografien burde kanskje gitt klarere uttrykk for at han tenkte innenfor en ekskluderende oss versus dem-verden som var typisk for hans samtid.

Polarhistorie

Det har i de senere år kommet en serie med bøker som samlet gir en dypere forståelse av vår polarhistorie. Viktigst er her storverket om *Norsk polarhistorie* i tre bind, som Einar-Arne Drivenes og Harald Dag Jølle nylig redigerte med innovative nyfortolkninger av norsk politikk, vitenskap og økonomiske interesser i polarstrøk. Selv om Benedicte Ingstad metodisk ikke er like ambisiøs, illustrerer hennes biografi det økende behovet for å forstå denne delen av norsk historie.

Anbefales

Jeg har i sin tid med glede lest Ingstads *Pelsjegerliv* og *Apache-indianerne*, og jeg har også vært vitne til en av hans fantastiske forelesninger. Å lese Benedicte Ingstads biografi vekket derfor gode minner, og den kan trykt anbefales til alle andre som har blitt engasjert av Ingstads bøker og eventyrlige liv. Jeg gleder meg oppriktig til bind 2.

Gyldendal